

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
“THE FATHERLAND.”

№ 38 — 39 (474 — 475)

Нядзеля, 18 кастрычніка 1959 г.

ГОД ВЫДАННЯ 13

Выбары ў Ангельшчыне

Пры цяперашнім міжнародным пала-
жэнныні, вынікі выбараў у Ангельшчыне
будуць месь уллыў на толькі беспася-
рэдзі на нутраное жыццё гэтай кра-
іны, але яны адзыграваюць і вялікую ро-
лю на міжнароднай арене. Гэтым тлумачы-
лася і то веялізарнае зацікавленне
ангельскімі выбарамі, якое выяўляў да
іх літаральна цэлы съвет. Ня гледзячи
на то, што тэлеграфныя агенцы бес-
перыядично забясьпечваюць у наш час
сусьеветную прэсю ѹрады найсвяжэй-
шымі навінамі на працягу 24 гадзін ѹ-
дзень — усе большыя газеты мелі сваіх
адмісіўных карэспандэнтаў у Ангель-
шчыне; на працягу апошніх дзён перад-
выбарчай кампаніі і выбараў, ѹрады
станицы розных краін атрымоўвалі ад
сваіх супрацоўнікаў адмісіўных рэпар-
тажы праз кабель ці эфір. Ня толькі мі-
льёны жыхароў Заходняй Еўропы, але
таксама Задзіночаных Штатоў і Канады
мелі мягчыма съязьды за пра-
багам выбараў у тэлевізіі.

Падчас апошніх фазы перадвыбарчай
кампаніі і самых выбараў, аўтары гэтых
радкоў давялося быць у Ангельшчыне і
съязьдзіць за разыўцыём падзеяў. Бяручу-
на ўвагу на толькі ролю, якую адзыгра-
вае цяпер Ангельшчына ў міжнароднай
палітыцы, але ѹ той факт, што гэта
краіна зъяўляецца фактычна кальскай
сучаснай парламенцкай дэмакратыі,
нашым чытавам будзе хіба цікава спыніц-
ца разам з намі больш падрабязна на
гэтай тэмі.

Крыху аб выбарчай систэме

У Ангельшчыне цяпер налічваецца
больш за 35 мільёну выбаршчыкаў
(права голасу мае кожны ангельскі гра-
мадзянін, якому спонукніцца 21 год). Уся
краіна падзеленая на 630 выбарчых ак-
ругаў, кожны з якіх выбрае аднаго дэ-
путата ў парламент. Каждая партыя ще
групуюцца ў выбарчыя кандыдаты, але
толькі выбарчыя кандыдаты ў кандыдаты
на выбарчай акрузе. Можуць кандыдаваць
і незалежныя, ці —
узвышаючыя саўецкі тэрмін — «беспар-
тыйныя». Ангельскія выбарчы закон толькі
вымагае, каб кожны кандыдат уклі-
нулі ўсіх кандыдатаў ў кандыдаты
і ўсіх кандыдатаў ў кандыдаты, але
толькі выбарчыя кандыдаты ў кандыдаты
на выбарчай акрузе, гэты «дэпазыт» ён трапіцца. Мэта такога мерапры-
емства зразумелая: тыя, што толькі хадзя-
ці-б пагуляць у палітыку, ня маючы
хочы-бы съцілае падтрымкі насельніцтва,
мусіць прыняміць даволі дорага за-
плаціць за гэтую прыемнасць.

У дзені выбараў, выбаршчык атры-
моўвае на сваім выбарчым пункце бле-
тэні з прозывішчамі кандыдатаў у аль-
фабетным парадку (дарэчы, парыгнайна
прынадлежнасць кандыдатаў на выбар-
чым бюлётні не падаеца). Галасаваць
можна толькі за аднагo з кандыдатаў,
пастаўшы крэйкі наспраўдэ ягонага
прозвішча. Той кандыдат, які атрымаў
больш галасоў, чымся іншыя кандыда-
ты **пасобку**, выиграе выбары. Прывы-
сцім, у вадзіз з акурату галасавала 35
тысяц выбаршчыкаў. Зы іх 5 тысяч ад-
далі галасы за кандыдата ліброралу,

15 001 голас атрымаў кансерватыст, і
14 999 — кандыдат лейбарысцкай партыі.
Гэта азначае, што бальшыні ў аднаго го-
лосу выбраны кандыдат кансерватыўна
партыі, які і будзе прадстаўляць у пар-
ламанце саюз акурату. Гэта — так званая
«мажарытарная» выбарчая систэма, у
вадрэзьненне ад «прапарціональнай»,
пры якой кожная партыя атрымоўвае
непаважны Хрушчоў шмат мае да-
зденых стацца камуністычным палам.
Як бачым, у дагому хрушчоўскай непа-
мільяснасці асьмельваецца сумлівацца

Лейбарысцкая партыя займала даволі
цікавую пасыпцю ў міжнароднай палі-
тыцы, галоўным пытаннем якое зъяў-
ляецца цяпер спыненне атамных вы-
прабаванняў. Лейбарысты выступалі
за спыненне гэтых выпрабаванняў, не
зважаючы на то, ці іншыя краіны
пойдуць за іхнымі прыкладамі.

Кансерватыўная партыя, із свайго бо-
ку, абязядала працацьцы тыя эканаміч-
ныя мерапрыемствы, якія яна пачала
рэформы, якія ажыццяўляюць два гады таму, ды якія
— трэба прызнаць — уставілівалі па-
лажэнне Англіі на сусьеветным рынку,
уставілівалі валюту ўнутры краіны і
значна павысілі ўжо і так іншікі ўзро-
вень жыцця насельніцтва. Яны рашуча-
выступаюць супраць нацыяналізацыі,
якія на іхнюю думку, выкіджа-блізкі
хаос у эканоміцы краіны. Кансерваты-
стыя таксама абязяда павысіць жыццёў-
шчырэвень пэнсіінэрў, але паступова, у
меру росту нацыянальнага даходу.

У калінінскім пытанні кансерваты-
ўскай партыі не такая радыкальная, як
ліберарыстыя. Яны за больш паволь-
ныя працэсы прызнанні незалежнасці
калянінскім народам, тлумачачы сваю
пазицыю тым, што захуткай эманципа-
цыі гэтых народоў — з прычыны іхнай
палітычнай нясынеласці — можа выклі-
каць эканамічны і палітычны хаос ў гэ-
тых тэрыторыях.

Кансерватыстыя таксама абязяда зрабі-
ць ўсё мягчыма ў кірунку таго, каб
дамагачыся спыненне атамных выпра-
баванняў, аднак яны падыходзілі да гэ-
тага спрэвіль — аднак яны падыходзілі
яны ўважаюць, што спыненне атамных
выпрабаванняў будзе мягчымым толькі
пры ўмове ўзроўнені міжнароднай
нангародлі.

Як адна, так і другая партыя выказыва-
ліся за скліканне нарады на найвышэй-
шым узроўні, і тут, фактычна, разыход-
жаны на ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі
праблемы ўнутранага характару — яны
найбуйнейшыя ў іх ня было.

Треба сказаць, што галоўнымі фактамі
ў перадвыборчай кампаніі былі<br

Сэнс прапановаў Хрущчова аб разбрэаеніі

Дэкларацыя савецкага ўраду ў пытальні аб разбрэаеніі, унесеная Хрущчовам на разгляд блгучай сесіі АЗН, зъяўлецца адзіным дыпламатычным дакументам у выніку наведаньня ім ЗША. Ужо за некалькі дзён да абвешчання Хрущчовам гэтай дэкларацыі, прадстаўнік прсы вольната свету дадаваліся з раду інтарвю ѹ сустреч з Хрущчовам, ад ягоным намерам ўнесены бывшымі прапановамі ѹ пытальні аб разбрэаеніі. У сваім выступе ў АЗН, канстатуючы бясплоднасць прамавоў ѹ дадзеным пытальні на прадлагу апошніх 14 год ды паказаючы, што галоўнай перашкодай пры перамоўах было пытальніне аб кантролі разбрэаенія, Хрущчов звязаў аб неабходнасці «новага падхіду» да ўсіх праблемы, гэта значыць новага мэтаду ѹ разъвітання («Ізвестія», 19. 9. 1959). Сутнасць запрапанаванага Хрущчовам «новага падхіду» да ўсіх праблемы, гэта значыць новага мэтаду ѹ разъвітання («Ізвестія», 19. 9. 1959). Сутнасць запрапанаванага Хрущчовам «новага падхіду» да ўсіх праблемы, гэта значыць новага мэтаду ѹ разъвітання («Ізвестія», 19. 9. 1959). Сутнасць запрапанаванага Хрущчовам «новага падхіду» да ўсіх праблемы, гэта значыць новага мэтаду ѹ разъвітання («Ізвестія», 19. 9. 1959).

Радыкальнасць разбрэаенія паводле праекту Хрущчова заключаецца ѹ поўным зыншчыні ўсіх ваеных сіроўдак ўза ўсім свету. На працягу 4-гад падвінны быць распушчаны усе сухаземныя сілы, здадзена на злом усіх матар'яльных частак ваенна-морскіх і паветраных сілаў, зълікіраваны ѹсе генэральныя штабы ѹ ваенныя міністэрствы, зълікіраваны ваенныя базы, закрыты ѹсе ваенна-навучальныя ўстановы, зънішчана ўся атаміна, вадародная ѹ ракетная зброя ды спынена ѹе далейшая прадукцыя. (У праекце дапускаецца толькі захаванье ѹ разъвіцьцё ракет для асвяшчання космасу.)

Сутнасць мэтаду ажыццяўлення кантролі разбрэаенія, з увядзенінем якога Хрущчоў прынцыпама згаджаецца, розыніца, аднак, знача меншай радыкальнасці і сфармуляваны гэты мэтад у вагульных і туманных пунктах. На міжнародной кантролі Хрущчов згаджаецца толькі пасыль таго, як будзе ажыццёўлена поўна агульнае разбрэаеніе. Толькі гэты пункт праекту зъяўліяецца поўнасцю акрэслівым. Далейка ѹзе вельмі тібкай ѹ туманная фармулёўка, што міжнародная кантроля павінна мець прынцыпам «справядлівае геаграфічнае разъмеркаваніе» воргану кантролі, фармулёўка, якая дапушчае ѹ сутнасці любое тлумачэніе, як, прыкладам: кожная краіна можа сама сібе кантроліваць, здаючы справацца міжнародным ворганам кантролі; колькасць кантрольных пастоў у кожнай краіне можа быць адноўковая, або пры наяўнасці мішаных камісій у кожнай краіне захоўваецца права «вота» за пасобнымі сібрамі гэтых камісій і т. д.

Такой-же неизначанасці ахутані ѹ засыцірова Хрущчова ў праекце ѹ дачыненіях нутраных паліцыйных сілаў кожнай краіны. Паводле гэтага засыцірогі, пасыль зълікіраваны ўсіх збройных сілаў «заслацца толькі абмежаваць кантынгенты паліціі ѹ лёгкай стралковай зброй» ды аховы нутранога парадку і асабістай бясльпекі» («Ізвестія», 19. 9. 1959). Што адноўці да паніції «лёткіх асабістых ворганам кантролі; колькасць стралковай зброй паліціі — справа настругаў вельмі неиззначаная. Ваеннае аперацыйнае дзесяткі дызіні ў Паддзённай групі савецкіх войскў пры здунчыні паўстаньня ў Бугоршчыне ў 1956 годзе заўсёды прыкладам, называецца савецкай прапагандай «устанаўленыем нутранога парадку ѹ Бугоршчыне». Треба мець на ўвазе, што кантынгенты паліціі ѹ СССР, г. з. войска МВД і КГБ, на ліччы некалькіх сотняў тысяч самой міліцыі, налічвалі ў 1955 годзе з войскамі пагранічны аховы да 800 тысяч. Праходжанымі скарачанымі савецкіх збройных сілаў у перыяд 1954—1959 гг. яны былі толькі нязначнае зынажаныя, прыблізна да 600—650 тысяч. Становіща поўнасці відавочным, што пры такіх колькасці паліціі забясьпечаныне яе гэта звязані стралковай зброй паграбуе навет захаванія часткі вясіннае індустрыі. У сувязі з гэтым пытальнім дадзіцца таксама адзінчыць, што 600—650 тысяч паліцыйных сілаў СССР, з якіх калі 300 тысяч складае пагранічнае ахово, пераважаючы колькасці ўсе паліцыйных сілаў ЗША, якія складаюцца, уключочаючы і ўсё цэвільны персанал іх, крыху больш за 150 тысяч чалавек. (The World Almanac and Book of facts. 1954, p. 308).

Усіх гэтых пытальні ѡтварцяе савецкая дэкларацыя не датычыць. Затое вельмі абшырна апісаў Хрущчоў выгады ад ліквідацій гонкі ўзбрэаенія ѹ зълікіраваны ўсе паліцыйных сілаў ЗША, якія складаюцца, уключочаючы і ўсё цэвільны персанал іх, крыху больш за 150 тысяч чалавек. (The World Almanac and Book of facts. 1954, p. 308).

гэтага, ён прабаваў расцесяць бязъ заходніх прамысловых колаў і ўрадаў у дачыненіімагчымасці эканамічнага крэзісу ваеных індустрыяў, успомніўшы абмагчымасцях вялікіх замоўленій з боку краінаў «сацыялістычнага лягеру». Урэшце, не чаючы адказу Захаду, Хрущчоў на сваім выступе на сесіі АЗН адразу адзначыў і гатовасць да магчымасці адзінства з адваждыні прамысловых колаў і ўрадаў у дачыненіімагчымасці эканамічнага крэзісу ваеных індустрыяў, успомніўшы абмагчымасцях вялікіх замоўленій з боку краінаў «сацыялістычнага лягеру».

так выказаўшы ѹ дадзеным пытальні Ленін.

Тэорыя Леніна, адмаўляючымагчымасць ажыццяўлення разбрэаенія да часу наступлення сацыялістычнай рэвалюцыі ща ўсім свету, усю палітыку разбрэаенія сіроўдак да заданьня выкрыціцца «буржуазных пасыфістах» — з неканструктыўнымі, а разбуранымі мэтамі.

«Каб выкрыціцца буржуазных пасыфістах, савецкая дзяржава на першай жа міжнароднай канферэнцыі, у якой язяноўшчына ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала прапанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

«Пропанова сацыялістычнай дзяржавы аб разбрэаеніі не супярэчыла падлажніню марксізму — ленінізму абытам, што разбрэаеніе немагчыма ў ўмовах капіталізму. Наадварот — яна ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала пропанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

Пачатку працаганды савецкія кіраўнікі нязменна падтэрпілі на працягу звыш 40-днягі й сінаванія СССР, падаючы радыкальныя пропановы ўсеагулінага разбрэаенія, або абмежанага разбрэаенія ѹ вабодовых варыянтах без дастаткова забясьпечанага кантролем. Такія пропановы пасыль адзначаюцца вышэй канферэнцыі мелі месца: у 1922 г. на канферэнцыі СССР, лімітровых дзяржаваў і Польшчы; у 1924 г. на канферэнцыі эксперыту, скліканых Лігай Нацыяў у Рыме; у 1935 г. у пропанове Лізе Нацыяў; у 1927 г. у прыгданым вышэй праекце Літвіна; у 1929 г. у праекце прагрэсіўнай зъменшанія ўзбрэаенія; у 1932—35 гг. на міжнароднай канферэнцыі разбрэаенія, дзе, як і цяпер, савецкія працівнікі пададлілі два праекты: адзін — ўсеагулінага ѹ поўнага, другі — абмежанага, прапарцыянальнага зъменшанія ўзбрэаенія. З канцом II сусветнай вайны ѹ заснаваннем АЭН цэнтральная сістэма ўсіх савецкіх выслыкаў перайшоў на забарону атамнае зброі. Адкінуўшы ў 1946 г., пад выглядам недапушчальнасці пасыль на 3-й бач.)

«Разбрэаеніе (і пры гэтым усеагулінага ѹ поўнага) можа быць праведзена толькі ўсіх пасыль абыанічнага аспекта, усіх пасыль абыанічнага аспекта, усіх пасыль абыанічнага аспекта...»

«Ідея разбрэаенія — утопі ѹ грамадстве аснованым на клясавых су-працьлежнасцях...»

«Лёзунг разбрэаенія быў выкарыстаны буржуазнымі пасыфістамі ѹ падхоплены II Інтэрнацыоналам для ашчукаўнікі ўзбрэаенія пасыль абыанічнага крэзісу ваеных індустрыяў, успомніўшы абмагчымасцях вялікіх замоўленій з боку краінаў «сацыялістычнага лягеру».

так выказаўшы ѹ дадзеным пытальні Ленін.

Тэорыя Леніна, адмаўляючымагчымасць ажыццяўлення разбрэаенія да часу наступлення сацыялістычнай рэвалюцыі ща ўсім свету, усю палітыку разбрэаенія сіроўдак да заданьня выкрыціцца «буржуазных пасыфістах» — з неканструктыўнымі, а разбуранымі мэтамі.

«Каб выкрыціцца буржуазных пасыфістах, савецкая дзяржава на першай жа міжнароднай канферэнцыі, у якой язяноўшчына ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала пропанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

«Пропанова сацыялістычнай дзяржавы аб разбрэаеніі не супярэчыла падлажніню марксізму — ленінізму абытам, што разбрэаеніе немагчыма ў ўмовах капіталізму. Наадварот — яна ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала пропанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

Пачатку працаганды савецкія кіраўнікі нязменна падтэрпілі на працягу звыш 40-днягі й сінаванія СССР, падаючы радыкальныя пропановы ўсеагулінага разбрэаенія, або абмежанага разбрэаенія ѹ вабодовых варыянтах без дастаткова забясьпечанага кантролем. Такія пропановы пасыль адзначаюцца вышэй канферэнцыі мелі месца: у 1922 г. на канферэнцыі СССР, лімітровых дзяржаваў і Польшчы; у 1924 г. на канферэнцыі эксперыту, скліканых Лігай Нацыяў у Рыме; у 1935 г. у пропанове Лізе Нацыяў; у 1927 г. у прыгданым вышэй праекце Літвіна; у 1929 г. у праекце прагрэсіўнай зъменшанія ўзбрэаенія; у 1932—35 гг. на міжнароднай канферэнцыі разбрэаенія, дзе, як і цяпер, савецкія працівнікі пададлілі два праекты: адзін — ўсеагулінага ѹ поўнага, другі — абмежанага, прапарцыянальнага зъменшанія ўзбрэаенія. З канцом II сусветнай вайны ѹ заснаваннем АЭН цэнтральная сістэма ўсіх савецкіх выслыкаў перайшоў на забарону атамнае зброі. Адкінуўшы ў 1946 г., пад выглядам недапушчальнасці пасыль на 3-й бач.)

«Лёзунг разбрэаенія быў выкарыстаны буржуазнымі пасыфістамі ѹ падхоплены II Інтэрнацыоналам для ашчукаўнікі ўзбрэаенія пасыль абыанічнага крэзісу ваеных індустрыяў, успомніўшы абмагчымасцях вялікіх замоўленій з боку краінаў «сацыялістычнага лягеру».

так выказаўшы ѹ дадзеным пытальні Ленін.

Тэорыя Леніна, адмаўляючымагчымасць ажыццяўлення разбрэаенія да часу наступлення сацыялістычнай рэвалюцыі ща ўсім свету, усю палітыку разбрэаенія сіроўдак да заданьня выкрыціцца «буржуазных пасыфістах» — з неканструктыўнымі, а разбуранымі мэтамі.

«Каб выкрыціцца буржуазных пасыфістах, савецкая дзяржава на першай жа міжнароднай канферэнцыі, у якой язяноўшчына ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала пропанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

«Пропанова сацыялістычнай дзяржавы аб разбрэаеніі не супярэчыла падлажніню марксізму — ленінізму абытам, што разбрэаеніе немагчыма ў ўмовах капіталізму. Наадварот — яна ўзяла ўдзел (Генуэзская канферэнцыя ў 1922 г.) падала пропанову ўзлычыцу у парадак дня пытальніне аб усегульному разбрэаені...»

Пачатку працаганды савецкія кіраўнікі нязменна падтэрпілі на працягу звыш 40-днягі й сінаванія СССР, падаючы радыкальныя пропановы ўсеагулінага разбрэаенія, або абмежанага разбрэаенія ѹ вабодовых варыянтах без дастаткова забясьпечанага кантролем. Такія пропановы пасыль адзначаюцца вышэй канферэнцыі мелі месца: у 1922 г. на канферэнцыі СССР, лімітровых дзяржаваў і Польшчы; у 1924 г. на канферэнцыі эксперыту, скліканых Лігай Нацыяў у Рыме; у 1935 г. у пропанове Лізе Нацыяў; у 1927 г. у прыгданым вышэй праекце Літвіна; у 1929 г. у праекце прагрэсіўнай зъменшанія ўзбрэаенія; у 1932—35 гг. на міжнароднай канферэнцыі разбрэаенія, дзе, як і цяпер, савецкія працівнікі пададлілі два праекты: адзін — ўсеагулінага ѹ поўнага, другі — обмежанага, прапарцыянальнага зъменшанія ўзбрэаенія. З канцом II сусветнай вайны ѹ заснаваннем АЭН цэнтральная сістэма ўсіх савецкіх выслыкаў перайшоў на забарону атамнае зброі. Адкінуўшы ў 1946 г., пад выглядам недапушчальнасці пасыль на 3-й бач.)

«Лёзунг разбрэаенія быў выкарыстаны буржуазнымі пасыфістамі ѹ падхоплены II Інтэрнацыоналам для ашчукаўнікі ўзбрэаенія пасыль абыанічнага крэзісу ваеных індустрыяў, успомніўшы абмагчымасцях вялікіх замоўленій з боку краінаў «сацыялістычнага лягеру».

так выказаўшы ѹ дадзеным пытальні Ленін.

Беларусь у Задзіночаных Нацыях

(На 14-я ўгодкі)

24 кастрычніка 1945 г. Беларусь стала сябрам, тады яшчэ на лічнае, Арганізація Задзіночаных Нацыяў. Сёлета, ужо чатырынацца раз, зь Менскім у Амэрыку прыбыла дэлегацыя, каб сесіі зі сталамі спречак сірод іншых 81 народу съвету. Менскія дэлегацыі прыяджаюць сюды, бытцам, для эпрэзантавання Беларусі, абароны беларускіх нацыянальных інтаресаў і ўкладу свайго высліку ў справу міжнароднае спрадвядлівасці. Але чым гэтыя дэлегацыі, на чале із сваім нязыменным кіраўніком Кузьмом Кісялевам, займаюць ў запраўднасці? Савецкая преса піша пра гэта чамусыці вельмі неахвоча. За выняткам рэдкіх прамоваў К. Кісялеву, расейскіх паводля формы ў заместу, партыйная преса Беларусі не падае ані слова. Маўчанье бывае часамі знакам згоды, але бывае ў знакам пусыні.

Той, хто бліжэй прыглядаецца да дэйнасці АЗН, бачыць, чы інтэнсіўна ў напружана пульсую гэты цэнтр міжнароднага адпружкавання ў паразуменіні. Тут абміркоўваюць праblems ўсяго съвету, пачынаючы ад мэдычнае дапамогі тубыльцаў. Афрыкі аж да пытанняў юрыдычных міжплянэтных прастораў. Разглядаюць сотні самых разнастайных прапаноў, працуячы дзясяткі камісій і падкамісій, выдаюць масы публікацыяў. З гэтых публікацыяў съвет даведаецца ад тым, што робіцца ў АЗН ды чым займаюцца там нацыянальныя эпрэзантанты. Нажаль, партыйныя вададары Беларусі, баючыся кантакту з вольнымі съветамі, палахаюць свабоднае лучнасці наўсет з тэй арганізацыяй, куды пасылаюць афіцыйныя прадстаўнікі. 69 нароўд съвету маюць поўны доступ да інфармаціі з першых рукі пра дэйнасць АЗН. Выданыя гэтае арганізацыі — ілюстраваныя часопісы, кніжкі, статыстычныя зборнікі, даведнікі — можна купіць у Новай Зэландыі Сынгапуре, у Югаславіі й на Кубе, у Эль-Сальвадоры й Фінляндіі. Але грамадзяніну падсавецкае Беларусі доступ да іх перасечаны залезнымі, драцінімі й гукавымі заслонамі.

Дык чым-жаймаецца беларуская дэлегацыя ў АЗН? Вось-жо дагэтуль ейнай галоўнай функцыяй было падтакванье кіраўніку ўсесаюнае дэлегацыі. А каб захаваць паставу запраўднага сябры арганізацыі, Беларусь, апрача гэтага, плаціць яшчэ й гроши. У 1956 г.,

ДЭЛЕГАЦІЯ САВЕЦКАЕ БЕЛАРУСІ У ЗН

Менская «Звязда» 10 верасеня паведаміла пра склад дэлегацыі БССР на XIV сесію Генэральнае Асамблéї АЗН. Дэлегацыя складаецца з васімёх асобаў:

міністар замежных спраў БССР К. Кісялев (кіраўнік дэлегацыі), Ф. Грязнов, П. Броўка, С. Шардыка, В. Чарняўская (дэлегаты), А. Гурыновіч, Б. Кудрявцев і В. Грекаў (заступнікі дэлегатаў).

В. ПАНУЦЭВІЧ

Плян Агінскага у 1811 г. аб узнаўленіі Вялікага Княства Літоўскага

Чаму аднак ён ня зьдзейсніў таго ці іншага пляну Агінскага, Армфэльда (финскага дастойніка, які з даручэніем Аляксандра таксама працаў над праектам «самастойнай Літвы») ці Чартарыскага ў дачыненіі да Польшчы?

Аляксандар I перш за ўсё баяўся сваёй расейскай апазыцыі, якую крываю вокам глядзела на реформы, а Спэранская адхіліла ў самым вырашальнym часе (сакавік 1912), калі заносілася на вылуччэнне Літвы. Спэранская, як ведама, падрыхтоўваў рэарганізацыю ўсіх імперыі, вызначаючы аўтакономнае месца В.К.Л. Яму ўдалося толькі прызначыць аўтакономію Фінляндыі, далучану да Ресеi ў 1809 г. Адхіленьне Спэранскаага — значыла адхіленьне і «літоўскага» пытання, бо цяжка было накри правесці плян Агінскага, як толькі пад прыкрыцьцём агульных пераменаў.

Падругое, Аляксандар I і ягоная расейскія прыдворнікі на верымі ў шыроке ўсе ўспеху супрацоўніцтва забраных земляў з Ресеi ў пэрыяд Напалеонаўскіх паходаў і баяліся, што ў выпадку расейскіх наўдачай землі гэтыя абрушанцы на Ресеi. Віданы гэта з усяхіх пробных пачынаньняў Аляксандра ў яго штабу. Мляўкасць і слабасць харктору Аляксандра адигрывала тут таксама паважную ролю. Ен, напрыклад, да апошніх хвілін на змог вырашыць, ці аднавіць В.К.Л. ці Польскую каралеўства.

Адно толькі прарабаецца ясным, што ані ў В.К.Л., ані ў Польскую Каралеўства не ўвайшлі-б нашыя землі на ўсход ад Дзвіны, Беразіны і Дняпра — названыя Белай Русі. Ресеi ўжо тады станоўка наважылася лічыць гэтыя землі выключна сваімі не дапусціць там найменшай самастойнасці.

Што датычыць самога Агінскага ў яго супрацоўнікаў, пай-стое пытанніе, як нам аднесціць да іх пачынаньня.

Сам факт праводжаньня думкі Агінскім і ягонымі сябрамі аб самастойнасці Літвы ў межах 1772 ды з Валынскім і Падольскім землямі ды Жамойцю бяз Польшчы, хай сабе пад расейскім патранатам, ёсьць звязав пазытыўнай. У гэт-

Сэнс прапановаў Хрущчова аб разбрэаеньні

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

ци ўмешваньня ў нутраное жыцьцё дзяржаваў, амэрыканскі плян Барута аб канцролі атамнае энергіі ўсіх відаў, — плян, які прадбачаў міжнародную інспекцыю, аэраздымкі, стварэнне ўласнай збройнай аховы кантрольных ворганаў, савецкі ўрад паставіў як аснову свае палітыкі ў пытанні разбрэаеньні.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання дэйнасць аж да пытанняў юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў ім пра дэлегацыю Беларусі адлюстроўвае менш-больш і саму дэйнасць гэтага дэлегаці.

Але ў сувязі з гэтага выдання юрыдычных дэлегаціў.

На бацькаўшчыне цяжка даведацца што-небудзь пра дэйнасць беларускай дэлегацыі ў АЗН. Што-ж даведаўшоцца іншыя людзі пра Беларусь у тых 69-х краёх, урады якіх не забараняюць сваім грамадзянам чытаць выданы АЗН? Прасачыць гэта можна вельмі добра паводле месчніка «Агляд Задзіночаных Нацыяў», што выдаецца Аддзелам Инфармаціі АЗН. Часапіс гэты вялікага фармату й мае ў сярэднім 60 балонак. У ім чытач паведамляе пра ўсе найважнейшыя справы, што вялікую ў АЗН. То, што пішацца ў

Літаратурны Дацак

Рыгор Крушина

РЫГОР КРУШЫНА

* * *

Ня зьгінула песня старая,
Яе мы съпяваем ціраз.
Пажарам пачуцьцяў згарае
Апошняя сувязь у нас.

Мужчынскае сэрца ў жаночым
Знаходзіць прытулак, спакой.
Хвілінную радасць мы хочам
Прадоўжыць і несыці з сабой.

І выгнаць з уласных канураў
Нястачы, няўдачы, тугу.
Я словам твой кляштар разбурыў,
Зазначыў: хачу і магу!

Хачу я забыща пра тое,
Што восень завыла ў жыцьці.
Магу я мурожным настоем
Гарачага лета прыйсьці.

В. ПАНУЦЭВІЧ

Зь гісторыі вышэйших школаў у Беларусі

Галоўная Школа Вялікага Княства Літоўскага

(1775—1803)

У прошлым годзе ў «Бацькаўшчыне» я друкаваў нарыс гісторыі Віленскай Акадэміі ад часу яе заснавання ў 1578 да 1780 г., гэта значыць да часу, калі яе заміnila Галоўная Школа В. К. Л. ды пераняла кантроль над ніжэйшымі школамі ў Беларусі. У гэтым артыкуле я коратка съпяною над пераймайнай езуіцкай спадчынай — Галоўной Школай у Вільні, пачаткі якой сягаюць 1775 г. хоць практична яна пачала сваю школьную дзейнасць толькі ў 1780 годзе.

Бульны папы Клеменса XIV з 1773 г. зліківадавала закон езуітаў, супроць якога ў гэтым часе вялася паўсюдная вострая атака. Такім чынам, самы актыўны закон, які выратаваў католіцкую царкву з небяспекі рэформаторскага руху ды вёў перадавую лінію ў выхаваньні маладога пакаленія, перастаў існаваць за выключчынем земляў Усходній Беларусі, захопленых Расейі у 1772 г. (ды раней), дзе Кацярына II, ідуучы за прыкладам нямецкага кайзера, ды дзеля палітычных меркаванняў, забараніла аглошваць папскую бульню на сваім прасторы ды ўтримала езуітаў у занятых беларускіх землях зь іхнімі ўстановамі ў школамі. Поляцак стаўся тады галоўным культурным езуіцкім цэнтрам, калегія якога была паднесена да годнасці Акадэміі. Сюды сталі збягацца з цэлага съвету найзанамінтышай езуіцкія наукоўцы сілы. Гэты «беларускі» езуіцкі востраў праіснаваў ад 1773 да 1820 г. і, ведама, адыграў паважную ролю ў гісторыі нашага школьніцтва, але гэта тэма аддзельнага артыкулу.

Ліквідацыя езуітаў у заходніяй частцы Беларусі, якая надалей тварыла нашу дзяржаву — Вялікага Княства Літоўскага, спыніла ў нармальнае жыцьцё нашага школьніцтва з Віленскай Акадэміяй на чале. На першы плян дзялі пераняцца манаполю на школьніцтва высунуліся піары, закон, які аддаўжыў часу вёў вострую барацьбу з езуітамі, ды меў таксама свае ніжэйшыя, сярэднія і вышэйшыя школы на на-

Хачу я съмаяцца з табою,
Магу паўтарыць маладосьць...
Наш вечар акрыты зарою
Зайдзросцьнікам нашым на злосць.

* * *

І эпоха, і новая эра,
І пагрозыў атамны век...
На зямлі хіба-ж сумна і шэра?
У сусьвет паляціць чалавек!

Паляціць чалавек на рабеце,
Каб сабе адпачынак знайсці
На які-небудзь дзікай пляніце:
На Сатурне, Юпітэры ці...

Ах, якія людзей лятуценіні!
Жар імкненіні, да велічы крок!
Я-ж у песнях праменіні і цені
Сяняня любай заўю у вянок.

Я скажу ёй: нічога ня хочу,
Толькі бачыць прыгосты зямлі,
І твае задуменныя вочы,
Незабудкі ў якіх зацьвілі.

І глядзець, як тутім перавяслам
За плячымі спадае каса.
Наша зорка над намі ня згасла,
Наша радасць — зямная краса.

* * *

Цябе я ня бачу даўно,
Ты зьнікла за дымнай заслонаю.
І верасень мые акно
Тваёй сльязою салёнаю.

А вецер у смутку нясе
Твой стомлены голос зь мінушчыны.
І слова забытыя ўсе
Гучыць за фіранкай апушчанай.

Здаецца, я поруч з табой,
Мне съніца вясковая вуліца.
І хата з паніклай вярбой.
Далёкае прывідам туліца.

Ноч вецицем разгойданым тне
У звонкую шыбу, — мне мроіцца:

Ты ціха гукаеш мяне...
Ізноў нападае бяссонніца.

* * *

Асьнежана лісьце каліны,
І ягады зь лепшых каралі...
Спінілі мой лёт сакаліны
І смуткам мяне пакаралі.

Як быццам крывёй, а ня сокам
Увесень налітая гронка.
О, край мой, ахутаны змрокам
Мая залатая старонка.

Вось велічны вобраз краіны,
Якую чужынцы укралі.
Зламаю галінку каліны:
Чырвоныя ўбачыць каралі!

Тут бацкава багаславенства
Хай станеца памятным знакам.
Ты горыч і слодыч маленства
Ізноў паспытаеш са смакам.

Прагадваю песню старую,
Калінка ў душы зацьвітае.
Сарбу гэты цвёт, падарую
Табе, мая радасць съвятая.

* * *

І я ў гадох — не малады,
Але, як ты, дзіця натуры.
Таму й плю на ўсе лады
У тваім зацішы ѡпаслья буры.

Я увайшоў у твой спакой
І хвалівальнем сэрца ўкрою.
Твая усымешка, позірк твой
Мяне штурхнулі ў бездань мрояў.

Агонь дзівосны паліць зноў,
І я ў гарачы вершаванай
Табе выказываю любой
З прачуальным словам і пашанай.

Ты пацікаеш мне руку,
Съмяюцца воч тваіх пралескі.
Ад іх упрочкі не ўціку,
У іх я бачу край Палескі.

Так адчуваю, пазнаю
Мой съвет вясёлы і пануры.

На ўсе лады цяпер пяю
У тваім зацішы ѡпаслья буры.

* * *

Ве сънежную мякіну
Вецер за вакном...
Не пайду я, не пакіну
Твой гасцінны дом.

Ты мне вяжаш рукавіцы.
Воўна — чисты сънег.
Ажылі пруткі на нітцы.
А да іх прыбег

Белы кот, і асьцярожна
Лапкаю трасе.
І няўзнак заўважыць можна —
Бела ўсе і ўсе:

Вокны съветлыя ў паддашы,
Сыцены, дзъверы, столь,
Я і ты, і душы нашы,
І сардечны боль.

Гэты сънег цяплом, вядома,
Саграва нас.
Завіруха калі дому
У самы добры час.

* * *

Ты сябруеш з паэтам.
Чуеш моц сэрцалова.
У цябе пад гарестам
Неспакойнае слова.

Толькі выказаць цяжка —
Ні натхненія, ні чарапу.
Непачатая пляшка
Зельля сонечных мараў.

— Памажы мне, паэта,
Хоць да кроплі дабраца!
— Даражэнская, гэта
Безнадзейная праца.

Лепш застанься сабою —
І прывабнай і мілай.
Я цябе супакою:
Ты валодаеш сілай.

Скажаш ціхае слова, —
Адгукніца ў пaeце;
І паводкай вясновай
Пранясеца па съвеце.

куратар Яўхім Хрэптовіч, шкорсаўскі маентка-ўладальнік быў чалавекам съветлым, паступовым і адданым для свайго народа. Ён усе свае сілы і сяродкі аддаваў народнае дабро, захваляючы іншых для працы дзеля адраджэння. Ён ня толькі выказаўся за зыненсьне паншчыны, але сам зь яе зволніў падудадны сабе сялян. У Шчорсах арганізаваў публічную бібліятэку, школу, тэатр, і гэтым даваў прыклады іншым, якія съвяты асьвету. Але Хрэптовіч, як і яму падобныя, не здаваў сабе справы з таго, што ў Польшчы нараджаліся нацыяналізм, які ўліваўся на толькі ў польскіе рэчышчы, але захаліўся ды палону Беларусу, выхаваных у ягоным атуманенія. Хрэптовіч задаволіў свой «рэгіяналізм», свой «літоўскі» рамачтызм, які не цярпеў ляскай беспасярэдній інграпеніі ў жыцьці В.К.Л., але ўсе іншыя канструкцыі ўключна з польскім патрыятызмам здаваліся на толькі на шкоды, але карысныя, бо наступ Масквы забіўся ад Польшчы сны аб самастойнасці Беларусі ды адарваныі ад Польшчы.

Ня гледзячы аднак на палянізацыйны кірунак школьніцтва, створанага Камісіяй Народнай Эдукацыі, самая адбудова школьніцтва ў турботы калі яго ёсьць зъявіць карысны і вялікай. Но толькі асьвячаны народ зможа зразумেць лепш свою долю й хутчэй знайсці шляхі да свайго вызваленія. Навеяны чужы туман хутка разъвіваецца пад праменінамі сонца.

На чале Галоўной Школы В.К.Л., калі закончылася пераарганізацыя школьніцтва ў 1780 г., быў вызначаны знамінты ў нас і ў Эўропе астроном, наш суродчік Марцін ПАЧАБУТ. Ён дасюль быў прафэсарам Віленскай Акадэміі ды дырэктарам Віленскай Астронамічнай Абсерваторыі, заснованай у 1753 г.

Марцін Пачабут адразу паставіў б. Віленскую Акадэмію, цяпер называемую Галоўной Школай, на ўсходніх зорыях і замежных прафэсарскіх сіл. Сярод іх заслугоўваюцца на ўвагу: Тамаш Гусарэўскі — прафэсар гісторыі, які стварыў асновы патрыятычнай гісторычнай школы, з якой вышлі Лелевэль, Нарбут, Даніловіч, Анацэвіч, Ярашэвіч і іншыя; Геранім Страйноўскі — прафэсар права натуры й палітычнай эканоміі, Давід Пільховіч — прафэсар мовы й літаратуры, Гвільгельм Калінскі і Міхал Карповіч — прафэсары тэалёгіі, Гуцэвіч — прафэсар архітэктуры, Францішак Мілікон Нарвойш — прафэсар матэматыкі.

Сам ініцыятар і арганізатор ды ўрэшце галоўны беларускі

* *

Сонца стрэшыць крыло самалёта,
Разрывае праменяную сноп.
Хмары ўнізе, як снегу сумёты,
Дзе жывую душу замяло-б.

А ці хто шугане з парашутам
Ніцма ў холад, у пашчу імглы?
Жыць! Сыпываць! І вялікім пакутам
Адказаць: чалавек не малы.

Ёсьць у муках і радасьць і гора.
Гналі ўсюды нас муки, гнялі.
І пад небам у рыху матора
Вычываеща сіла зямлі.

Самалёта крылатыя цені
Ах, хутчай-бы убачыць, хутчай!
Дзесьці горад стаіць на каменіні,
Там цяпер спакайней і лягчай.

Далеч сіняя мроі палошча.
Я ў палёце. І слова за мной.
Дзе ратунак? Дзе слынная прошча?
Ці на ў нашай любові зямной?

* *

Так казала ѹ маці
З ласкаю пяшчотнаю.
Вобраз сілу страці —
Бачу я гаротную.

Жабка ѹ золь гібее
Пад лазою ніцай...
Назову цябе я
Мрояй-чараўніцай.

* *

У жывым харасьціве
Песьня щасція пльыве.
Белы сад. Сымех дзяўчут.
І чаромхавы чад.

Юр-вясна на траве.
Дзень чароўны такі
Выслаўляюць шлакі.
А дзе-ж ты, залаты?

Гоніш дзесьці плыты.
Кожны крок твой цяжкі.
Дзе прыліпнік твой? Дзе-ж?
Ты, гаротны, пльывеш

Ад сяброў, ад братоў
Да чужых берагоў ...
А каму там пяеш?

Мо далёкай вясыне?
Мо згадаў і мяне?
Хатні лад. Белы сад.
І чаромхавы чад...
Гэта-ж сэрца кране.

* *

Ты кладзеш свае пальцы бязрадна
На маю пасівелую скронь.
Прачытаць я хацеў-бы дакладна
Далікатную любай далонь.

На далоні запісана доля
І зазначана съежка жыцьця,
Што імкліва праходзіць на доле
І прастуе ѹ таемны працяг.

Той працяг — нашых душаў вясельле,
Сыпей нясказаных слоў на зямлі.
Хіба-ж сέньня мы ѹ зацішку селі
І зусім ад людзей адыйшлі?

Людзі близкія нас ззвінаваць,
Прадракаючы нейкі раскол...
Адзваніў мой гадзіннік дванаццаць
І памалу съвітае вакол.

А на досьвітку шчырасьці болей
І ўжо болей таго адкрыцьця —
На далоні запісана доля
І зазначана съежка жыцьця.

Танцорка

Людзкі натоўп стаіць сярод
Шырокай вуліцы.

Там кастаньеты сыплюць шрот,
І ў гуках чуецца:

Мая радня,
Мая сям'я,
Мая Гішпанія!
Сыпываю я,
Танцую я, —
Але ці-ж пані я?

Ці-ж лёгкім рытмам зараблю
Віна і хлеба я?
Люблю мастацтва,
Край люблю,
Багацьцем грэбую.

Зь гітары посыміх загайсаў
Над сінёрытаю.
Жалобным шалікам каса
Мая акрытая.

А весялосць расце ўдвая —
У хваліх плаваю.
Сыпываю я,
Танцую я,
Жыву забаваю.

Прыветным позіркам твайм
Мой спрыт распадены...
Ты стаўся блізкім, дарагім,
Маёй крышталінай.

Дармо схаваўся між чужых
І ўторыши воплескам.
Ты да мяне цяпер бяжыш
Праменным вобліскам.

Сыпываю я,
Танцую я,
Задорна-съмелая...
Краіна ѿ снегіні твая
Бяскрайня-белая.

І там таксама сонца ёсьць,
А хмары съцелоцца,
Прайшла твяя там маладосьць,
А з ёй мяцеліца...

Цябе я песьнямі любіць
Хачу нясыпетымі,
У бубен біць,
Абцасам біць
І кастаньетамі.

Рыгор Крушина

,Беларуская літаратура за мяжой“

Асобныя літаратуразнаўцы БССР у аছоне той ці іншай літаратурнай звязы вельмі часта выхідзяць з пазыцыі гісторычнай фальсифікацыі. Яны даводзяць, што толькі ад часу Каstryчніцкай рэвалюцыі пачынаецца запраўдная гісторыя беларускага народу, што толькі Каstryчніцкая рэвалюцыя высунула яго на арону народаў свету і што нібыта да Каstryчніка на было ў Беларусі нічога беларускага.

Тое, што царская чыноўнікі ўсяляк зневажалі беларускую мову, што, напрыклад, у 1840 годзе царскім урадам было навет забаронена само слова «Беларусь», якія не дадавалі гаварыць, што ўсё началося ў Беларусе ў адольшвайка Каstryчніка. Або, капітальнай урадзе царскі цэнзар пісаў з ногды творчыцца Францішак Багушевіч, кажучы ці не хаваеца ў такога роду творах, гэта значыць творах беларускіх пісьменнікаў, тэндэнцыя, акрамя «маларускай», стварыць яшчэ і беларускую літаратуру, дык гэта язначыць, што такая ўжо не існавала. Гэта была ўжо спозненая трывога!

Мэтадам гэтай гісторычнай фальсифікацыі карысталіся і літаратураведы БССР — Фактаровіч, Цімафеева, Лапідус, пішуць свою брашуру «Беларуская літаратура за мяжой».

Прызнаючы беларускую літаратуру як звязу арыгінальную і самабытную, аўтары брашуры адначасна акцэнтуюць на дапамозе, якую нібыта атрымліваюць беларускі пісьменнікі збоку літаратуры «суседніх народаў». Выглядзе, што без дапамогі «збоку», беларуская літаратура быццам-бы не магла ўжыцься.

Паўстае пытаньне: калі беларуская літаратура ёсьць звязай арыгінальной і самабытнай, дык навошта ёй тая дапамога «збоку», аб якой гаворыць аўтары брашуры? І ці можна налагу дапамогаць які-небудзь літаратуры? І, нарешце, у чым канкрэтна вынікае гэтая дапамога? Ці на ўывітваньні таго-ж савата «арыгінальнага» і самабытнага?

Калі ўжо і гаварыць аб нейкай дапамозе, дык толькі аб аднай: каб савецкая ўлада вызваліла беларускую літаратуру і ейных творцаў ад дзяржаўнае кантролю.

Як-жа развязваюць аўтары брашуры самую тэму «беларуская літаратура за мяжой»? Што яны разумено пад гэтым выразам? Можа ўсё лепшае, што стварыла беларускую літаратуру на працягу свайго існаванья? Усё тое, што вартое прыкладу? Усё тое, што стварыла-б нам славу за мяжой? А можа гутарка ідзе аб усіх калі-небудзь зробленых перакладах беларускай літаратуры на замежных мовах? Нічога падобнага! «Беларуская літаратура за мяжой» — гэта ў пераважнай большасці сацыялістычная халтура, зробленая паводле мэтаду сацыялістычнага реалізму і перакладеная на мовы краін, гэта звязы звязных народных домакратый дзеля пропагандовай мэты.

Няма за мяжой таго, чаго хацеў Багдановіч — беларускай літаратуры, якай-б «ня только нашаму народу, але і сусветнай культуры наслы свой дар»; літаратура, якую-б ведалі вякі і народы, да чаго імкнуліся найлепшыя пасты і пісьменнікі 20-30-тых гадоў. Праўда, сярод беларускай літаратуры за мяжой супадае.

(Заканчэнне на 7-ай бач.)

Маладосьць тримаю у віхровым танцы,
Адчуваю, бышам, на сваім вясельні.
Цені близкіх, любых нада мною ўстаныце!
Вы нязгубным згусткам на душы асель...

Цені любых засыцьця съвет перад вачымі
Із гадоў мінульых сіла жарсыці зноўку
Песьняй выбухае. Паланець магчымы,
І знайсці магчымы добрую сяброўку.

А такое шчасціе станеца ратункам.
Нашы вусны вып'юць залатыя вёсны.
Застанеца горыч над дарожным клункам,
Адгукнецца далеч — сумны скрып калёсны.

Прыгадаем вёску, гай, палі, гасцініц
І юнацтва наша каля ніцых лозаў.
Цяжка гэта стаіць, цяжка ѿс' пакінуць,
А таму ѿ каҳаньне сыплем зёлкі крозаў.

* *

Зашытвае ўвесну
Маладая краска.
Залітае ѿ песьню
Залатая яска.

Я шукаю слова
Для цябе ласкавыя.
А ці з нашай мовы
Уцякліцікавыя?

Уцяклі з гадамі,
З прадзедам, прабабкою.
Мы ѿ гульні згадалі —
Любу звалі жабкою.

Дзеля падрыхтоўкі собскіх навуковых сілаў пры паасобных факультэтах былі створаныя сэмінары з багатымі ўладжэннямі. З іх хутка выйшлі свае вучоныя як Міхал Пельзинскі, Захар Немчэўскі, Гіпаліт Румбовіч, Валеры Гурскі і інш.

Галоўная Школа ѿ Вільні мела чатыры факультэты або аддзелы: 1) матэматычна-фізичны, 2) лекарскі, 3) права наўтыры і эканоміі палітычнай, сюды адносіўся аддзел тэалефі; 4) літаратурны, гісторыі і вольных навукаў. Сюды адносіўся катэдры літаратурны, гісторыі, філалёгіі, вымовы, архітэктуры, мальварства, разьбы і інш.

За 25 гадоў свайго існаванья Галоўная Школа ѿ Вільні ў школы ёй падудалны здолелі выпусціць тысячы людзей з высокай асветай і гэтым самым стварыць умовы да вялікага супраціву Максве, да вялікіх паўстаньняў, да ўрэшце мелі ўплыў і на адраджэнне беларускага народу.

Захопніцтва Максвеi у 1793 і 1795 гг. Вялікага Княства Літоўскага і падзел Беларусі між Максвеi, Пруссіяй і Аўстрыйскай (Прусы тады забрала Беласточчыну ѿ Сувалышчыну, Аўстрыя — Падляшчы) прынясло некаторыя перашкоды ѿ працьбы Галоўнай Школы ѿ Вільні. Часць вучоных і прафесараў зыгнула ѿ часе Касцюшкоўскага змагання 1794 г. або апынулася за межамі Беларусі. З другога боку Кацярына II засядала на прынцыпе становішча да школьніцтва В.К.Л., хоць яго не ліквідавала дзеля маскоўскіх меркаваньняў не завострываць лішняе антымаскоўскай варожасці.

Пасля смерці Кацярыны (1796) царскі пасад заняў Павал I (1796—1801); ведамы з вольнадумных поглядаў, за часоў якога пачынаецца вялікай маскоўскай гульня з Палякамі. Справа ў тым, што пасля падзелу на Францыі, сільная польская і агапляянчая беларускай эміграцыя. У Парыжы вытварыўся галоўны цэнтар з Барсам на чале. Францыя прыняла Беларусі ѿ Польшчы. Цяпер за Паўла I. началася пасейская гульня з Палякамі, якая была выкліканы палітычнымі меркаваньнямі пры вялікай інспірацыі Чартарыскіх, якія падтрымалі падзел Беларусі на Францыю. Кін. Адам Юры Чартарыскі, сын генерала Падольскай зямлі, пасля падзелу Рэчыпастаўскай быў у Петраградзе пры царскім двары да выконваў даручэнны патэнтату польскіх на Украіне. Ад 1803 г. ён афіцыяльна ўваходзіць у «Негласны

комітэт» г. зи. царскі дарацькамі камітэт, быў памочнікам міністра замежных спраў Рәсеi, потым міністрам, а ўрэшце школыным Віленскім куратарам. Паводле плянu Чартарыскага (1804) намаганыні шлі ѿ тым кірунку, каб аднавіць Польшчу пад уладаньнем Аляксандра I, як польскага караля з нашымі ѹкраінскімі землямі, а землі пад Аўстрыяй мелі быць далучаныя шляхам дыпламатычных ходаньняў і ўступак, землі пад нямецкай акупациі мелі быць здабытыя силай, так як Прусы не хацелі ўваходзіць у антифранцузскую кааліцыю.

Гэты плян не атрымаў сваёй поўнай реалізацыі, адбылася толькі першая яго частка — гэта тварэнне на беларускіх і украінскіх землях польскай прыманкі, што дало магчымасць Чартарыскому свабоднай рукоў у школынцтве шырьыцца паліцізмам.

Вось-ж я вызначэнне Страйноўскага, валынчыка, рактаратам Галоўнай Школы ѿ Вільні на месцы Пачабута, выпісіка Снядзецкіх, стварэнне ѿ Крамяныцкіх ліцэю, як вышэйшай школы для Украіны ѹ Крамяныцкага польскага патрыятызму пад кірауніцтвам Чартарыскага, — усё гэта звязы арганізаціяна польскага наступу партыі «украінскіх» паноў.

У духу гэтай працьбы падзелы падзелы для спраў школынцтва ѹ вініэрситет і тварыла так зв. Віленскую школьніцу Аўстрыяй, аўстрыяй-беларускую. У склад камітэту прызначыліся Кацярына II, Адам Чартарыскі, Віленскі ѹніверситет заняў цэнтральнае месца ѿ ўсі

Рэакцыя ў савецкай гісторыяграфіі

З ростам агульнае савецкае рэакцыі, ноўлена кантроля над дзеянісцій рэ-судзіла «буржуазны нацыяналізм» ся-
звязаным з партыйным паходам за збу-
даваныне «камуністычнага грамадства», ад даўжэйшага часу наглядаеца нара-
стваныне ўсёма рэакцыі ў савецкай гі-
сторычнай навуцы. Пайменна яна паклі-
каны «выхоўваў» чалавека «камуні-
стычнага грамадства» і вясці «змага-
нне» з унутранай і вонкавай «буржуазнай
ідэялігіі». Бяручы на ўвагу той размах,
якім яна прыступіла да выканання
ўскладзеных на ёе забавязаньні, мож-
на сказаць, што савецкая гісторычнай
навука стала звязтатаца да свае прак-
тыкі канца 1940 — пачатку 1950 гадоў,
ці да свайго так званага «савецкага па-
трыятызму», які з пункту гледжання
нацыянальнага пытання быў у запрауд-
ніцы гісторыяграфічным патрыятыз-
мам расейскага народу.

Не закраночы шматлікіх іншых а-
пектаў гэтаі «выхаваўчай» ролі савец-
кай гісторычнай навуки ў ёйнага змага-
ння з так званай «буржуазнай ідэялі-
гієй», звернем толькі ўвагу на ёйнае
змаганьне з «буржуазным хальшавань-
нем» нацыянальнага гісторычнага
народу савецкага Саюзу, наагул гі-
сторыи ССР ды на ёйных спробы зъве-
сьці гісторыи нерасейскіх народоў да ад-
нага назоўніку, злыці іх з гісторыяй
расейскага народу. Тым больш, што гэ-
тому аспекту ўдзелене найбольшая ўва-
та савецкай гісторычнай навуки, як ас-
пекту, які націяжэй абымаеца дырж-
тывамі.

Не гаворачы аб тым, што Москву ве-
льмі трывожаць нацыянальны дамага-
нін імкненіі падбітых народоў, яе
вельмі занепакоі цяпер некаторыя за-
ходнія гісторыкі, што ў сваіх працах па-
чалі больш-менш аб'ектыўна насывя-
ляць пытаныі савецкай нацыянальнай
палітыкі і пытаныі нацыянальнай гі-
сторыі пасабных падсавецкіх народоў.

Як можна бачыць, прыкладам, з арты-
кулу «Важнае заданне савецкіх гісто-
рыкаў», які быў апублікаваны ў 3 нумары
часопісу «Істория ССР» за блігучы
год, Москва вельмі затрываўлася тым,
што некаторыя заходнія гісторыкі на-
рэшце ўбачылі ў гісторыи Савецкага Са-
юзу простое прадаўжэнне гісторыі ра-
нейшага імпрыялістычнага Рәсеi, заў-
жылы нарэшце наяўнасць у Савецкім Саюзе нацыянальнага прыгнечання, а ў па-
літыцы ССР — прадаўжэнне імпрыя-
лістычнай каліянернай палітыкі ра-
сейскага царызму. Яе затрываўла, што
гэтыя гісторыкі началі ўвасабляць савецкую
славянскую палітыку з раней-
шым расейскім панасцівізмам і славян-
фільствам, началі шукаць зародок са-
вецкай палітыкі ў мангольскіх упльвах
і ў гісторыі Маскоўшчыны, ды што ад-
кідаюць канцепцыю пра «гісторычную
непазыбжансць» Кастрычніцкай рэво-
люцыі, «гісторычную выбранасць» ра-
сейскага народу, бачучы ў заваёвах
балшавізму гісторычную выпадко-
васць, а ў савецкай экспансіі — экспан-
сію расейшчыны. Устрывоўкыла Москву
таксама і тое, што заходнія гісторыкі
ніяк ія могуць пагадзіцца з думкай, што
далуччыны на Рәсеi нерасейскіх народоў
были для гэтых народоў вялікі прагрэс
і палітычным дабром. Нія будзем га-
варыць аб тым, што яна таксама заў-
жыла вялікую шкоднасць для яе у
дзеянасці палітычнай эміграцыі, асаб-
ліва шкоднасць гісторычных працаў з
гісторыі сваіх народоў навукоўцу эмі-
рантаў.

Таму Москва пастанавіла змагацца з
гэтым «буржуазным» зъявішчам. Як бы-
ло ззначана на канфэрэнцыі, якай ад-
былася ў гэтым годзе ў Акадэміі гра-
мадзікіх навук пры ЦК КПСС і якай бы-
ла прысьвеченая пытанню змаганьня з
«буржуазным хальшаваньнем гісторыі
ССР» — галоўнейшай задачай савецкай
гісторычнай навуки на дадзеным этапе
будзе «змаганьне з буржуазным халь-
шаваньнем гісторыі і рэвізіянізмам, за-
чысьціню марксізму-ленінізму». У гэтым
свайм змаганьня юна павінна, ведама, вы-
ходзіць зь «ленинскага прынцыпу пар-
тыянасці» савецкай гісторычнай навуки,
што з асаблівай сілай было падчыркну-
то, а ў савецкай экспансіі — экспан-
сію расейшчыны. Устрывоўкыла Москву
таксама і тое, што заходнія гісторыкі
ніяк ія могуць пагадзіцца з думкай, што
далуччыны на Рәсеi нерасейскіх народоў
были для гэтых народоў вялікі прагрэс
і палітычным дабром. Нія будзем га-
варыць аб тым, што яна таксама заў-
жыла вялікую шкоднасць для яе у
дзеянасці палітычнай эміграцыі, асаб-
ліва шкоднасць гісторычных працаў з
гісторыі сваіх народоў навукоўцу эмі-
рантаў.

Гэтае прадбачане змаганьне з «бур-
жуазнай ідэялігіі» і «буржуазным
хальшаваньнем гісторыі» вонкіх Савец-
кага Саюзу, ведама, цягне за сабой яшчэ
большыя на сваім размаху наступу суп-
рацаў праглублення ўнутранага «буржуазна-
га нацыяналізму» ў вясиродзізі нерасей-
скіх народоў. У першую чаргу ўжо ўста-

спубліканскіх гісторыкаў, працы якіх рэднязіяцкіх народоў, прызнала, што
цяпер і ў будучыні будуть правіцыца
перед апубліканнем у гісторычных
інстытутах Акадэміі навук ССР. З другога боку гэтае кантроля ажыццяўля-
лецца таксама мэтадам аграворваныя пы-
тання на ўсесаюзных канферэнцыях ці
«навуковых» сесіях. Як мы бачылі вы-
шэй, такая канферэнцыя была скліка-
ная Акадэмій грамадзікіх навук пры
ЦК КПСС. Склікаеца таксама «наву-
ковая» сесія Інстытуту гісторыі Акадэміі
навук ССР з акадэміямі навук БССР і
УССР, якія таксама будзе прысьвеченая
пытанню «змаганьня з буржуазным гісторы-
сю», права насладжаца сваю культуру,
права распараджаца ў надалі лёсам
сярднязіяцкіх народоў. Нездарма та-
му на Ташкенці нарадзе ў пытаннях
«камуністычнага ўзгадаванія грамадзі-
ства» першы сакратар ЦК КП Узбекістану
Ш. Рашидаў мусіў зноў кляйміць
правы «буржуазнага нацыяналізму»,
бесьціц гісторычнае мініятура нацыя-
нальной годнасць сярднязіяцкіх на-
родоў, узвышаць да нябесаў расейскі
народ, акрэсліваючы яго «народам
забавіцелем», ды прыграцаць, што «ўма-
цаваныя братэрскага адзінства ўзбэн-
кага народу з вялікім расейскім наро-
дам» у далейшым будзе першадрэзным
заданнем у ідэялічнай працы партый-
най арганізацыі рэспублікі. Іншымі сло-
вамі, гэтае акцыя Масквы ськіраваная
на русификацыю нерасейскіх народоў Са-
віцкага Саюзу, на ўмацаванье расей-
скага каліянерлізму.

Ці дасягне Москва гэтае запаветнае
свае мэты? Будзе заляжыць ад палітыч-
ных аbstавінай і часу. На сяньня-ж, як
паведамляе Н. Джандзілзідзін у сваім
артыкуле «Некаторыя пытанні інтэрна-
цыялізма нацыяналізму», што быў
апубліканы ў 12 нумары часопісу «Ком-
муnist» за блігучы год, партыя мусіць
лічыцца з тым фактам, што «у савецкім
асядзіўдзіў бытуюць рошткі старых,
буржуазных паглядаў на дачыненіі між
нацыямі — нацыяналістичнай пера-
жыткі. Яны выйляюцца як у вяліка-
дзяржаўным шавінізме, так і ў місцо-
вым нацыяналізме. Першыя выступаюць ў
імкненіях памешаныя значчынне куль-
туры, мовы, традыцыяў нацыяналічных
меншасціц, ігнараваць прынцыпы на-
цыяналізму роўнасці і прайнасці; другі —
у імкненіях аддзіліцца ад іншых
нацыяў, замкніцца ў шкарлупы вузка-
місцовых інтарасаў».

Усё-ж, такім чынам, зямля круціцца,
і на ёй жыве не адзін расейскі народ у
васобе «адзінага савецкага народу».

II. Залужны

Хрушчоў абяцае скасаваць падаткі

Перад адлётам з Вашынгтону ў Мас-
кву, расказваючы Амерыканцам аб пля-
нах свайго ўраду ў кірунку палешпана-
хвальшаванье гісторыі» на прыкладзе
«хальшаванья» заходніх гісторыкамі
гісторыі і нацыяналізма жыцця ў
БССР. Што-ж ён там сказаў? Ведама,
сцвердзіў, што нацыяналізм — свободу
падсавецкіх народоў гварантую Кансты-
туцыя ССР, што ўсе падсавецкія наро-
ды, у тым ліку і беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць камунізм. Ён не заінтуеся ні
словам, у якіх умовах і якімі мэтадамі бы-
ла склеяна БССР, не адважыўся напомі-
ніць пра масавае вінішчэнне беларускага
інтэлігенцыі й культуры, наагул пра
нацыяналізмы пераўслед, не адважыўся
запярэчыць дартыўнымі канцепцыямі
абъ, што быццам-бы беларускі народ, ка-
рыстаюцца адноўлівымі праўмі, пера-
лічыў на ліках «вялізарны» культур-
ны й эканамічны дасягненыні БССР
дзялі запоўні, што беларускі народ, «пад
кірунцтвам вялікага расейскага наро-
ду» як будаваў сацыялізм, так і будзе
будаваць камунізм, так і будзе
будаваць

